

Nr 229.

Av herrar **Andrén** och **Holmbäck**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till främjande av humanistisk forskning.

I proposition nr 74 föreslår Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte bevilja ett anslag av 600 000 kronor till främjande av humanistisk forskning. Initiativet till detta förslag är taget av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien. Det är uppenbart, att vårt lands humanistiska vetenskaper synnerligen väl förtjäna och behöva det stöd, som sålunda föreslagits. Det torde icke heller kunna bestridas, att vetenskapliga forskningar på teologiens område lämpligen böra stödjas på samma sätt och av samma medel som övriga humanistiska vetenskaper.

Däremot måste man ifrågasätta, om en nämnd, som helt eller nästan helt består av vetenskapsmän (av vilka kanske ingen är konsthistoriker), kan vara det rätta organet att besluta om inköp av konstföremål m. m. till museer. Invändningar mot detta förslag ha också gjorts av humanistiska sektionen i Uppsala, av Göteborgs högskolas lärarråd, av universitetskanslern, universitetsberedningen och statskontoret. Det förefaller, som om museernas konstinköp bäst främjas genom särskilda anslag, utdelade av därför lämpade organ.

Det synes icke heller lämpligt att låta det nu föreslagna anslaget användas för »forskningsår» (tjänstledighet med bibehållen lön) åt befattningshavare vid vetenskapliga läroanstalter och institutioner. Sådan ledighet för forskning bör likformigt ordnas för samtliga vetenskapsidkare vid universitet, högskolor och andra vetenskapliga institutioner och ej genom någon specialanordning för de humanistiska vetenskapsmännen. Detta önskemål har med styrka framhållits av humanistiska sektionen i Uppsala, teologiska fakulteten i Lund, universitetskanslern, universitetsberedningen och statskontoret. Kungl. Maj:t förutsätter tydligen, att vid sidan av den nu föreslagna ordningen för beviljande av »forskningsår» även andra former skola kunna anlitas härför. Det torde icke vara lämpligt att samma ändamål tillgodoses på helt olika vägar.

Det är uppenbarligen av största vikt, att de för den humanistiska forskningens främjande anslagna medlen få bästa möjliga användning. Härför fordras, att det organ, som har den ömtåliga uppgiften att besluta om utdelningen, har en så mångsidig och intim kontakt som möjligt med modern forskning och de yngre forskarna.

När vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien tog sitt berömvärda initiativ avsåg den endast att främja den humanistiska forskningens allmänna intressen, ej att tillgodose några ensidiga akademiska önskemål. Icke desto mindre föreslog den emellertid i sitt första förslag, att nämnden skulle inrymma 6 ledamöter (med 2 suppleanter) från akademien och 4 representanter för universitetens och de fria högskolornas humanistiska forskare. Någon annan akademi än vitterhetsakademien skulle icke vara företrädd i nämnden. Detta förslag väckte mycken opposition från universitet och högskolor. I akademins slutliga förslag nedbringades därför dess egen representation till 4 ledamöter. Kungl. Maj:t har följt detta förslag och föreslår sålunda att akademien skall hava en lika stark representation som samtliga humanistiska avdelningar vid våra universitet och högskolor. Såväl den humanistiska sektionen vid Uppsala universitet och Göteborgs högskolas lärarråd som universitetskanslern, universitetsberedningen och statskontoret ha velat åt universitet och högskolor (tillsammans) bereda en starkare representation än åt vitterhetsakademien. Starka skäl kunna också anföras för denna ståndpunkt. Vitterhetsakademien inrymmer normalt 50 »arbetande ledamöter». Av dessa ha för närvarande mer än hälften överskridit pensionsåldern (65 år). Endast 2 av ledamöterna äro födda under detta århundrade, endast 3 under nittioalet. Akademien återspeglar med denna ålderssammansättning icke det aktuella läget i svensk vetenskap. Universitetens i tjänst varande lärare göra det långt bättre än denna ärevördiga institution. Därtill kommer, att stockholmsintressena lätt få en av förhållandena icke motiverad överrepresentation inom akademien. Olika vetenskapsgrenar äro också mycket ojämnt företrädda inom denna, som mera är en antikvitetsakademi än en vitterhetsakademi och som dessutom ganska ensidigt representerar vår historiska forskning. Av våra 4 nu tjänstgörande professorer i litteraturhistoria är ingen ledamot av vitterhetsakademien. Av de 5 professorer, som för närvarande verka vid våra akademiska läroanstalter utanför Stockholm som lärare i historia, är endast en ledamot av denna akademi. Att ingen nu verksam docent i litteraturhistoria eller historia vunnit inträde, behöver väl icke särskilt framhållas. Och dock ingår även historien i akademins namn. Akademien representerar alltså icke så allsidigt vår humanistiska vetenskap och har icke den kontakt med de yngre forskarna, som man måste fordra av de institutioner, som skola ha ett dominerande inflytande vid fördelningen av det nu föreslagna anslaget. Med hänsyn till dessa förhållanden torde det vara motiverat, att akademien endast får två — eller högst tre — representanter i den humanistiska fondens nämnd. För övrigt torde Kungl. Maj:ts förslag till nämndens sammansättning kunna bifallas.

I syfte att tillgodose kravet på nödig kontakt med den nyare forskningen har universitetskanslern — med instämmande från universitetsberedningen — föreslagit, att för nämndens ledamöter stadgas en övre åldersgräns på 70 år. Även detta mycket moderata förslag har icke upptagits av Kungl. Maj:t. Det

kunde föreligga starka skäl att sänka denna övre gräns till 65 år. Vi skola dock icke bestämt yrka på en sådan sänkning. Däremot förefaller det oss riktigt att riksdagen beslutar, att en övre åldersgräns skall fastslås vid 65 eller 70 år.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 74 med ovan föreslagna ändringar.

Stockholm den 10 mars 1947.

Georg Andrén.

Å. Holmbäck.
